

Dijkversterking SAFE

1A - Voortoets Natura 2000 -

Dijkversterking SAFE

Auteur: Ecoloog

Status: Definitief

Versie: 3

Datum: 11-12-2025

Document-ID: SAFE-1029454303-528

Besluitnummer: [B-238]		
Opgesteld: Ecoloog	Gecontroleerd: Manager planproducten	Geautoriseerd: Projectmanager
Paraaf:	Paraaf:	Paraaf:
Datum: 18-12-2025	Datum: 18-12-2025	Datum: 18-12-2025

Wijzigingen

1	Opzet rapportage
2	Voortoets op basis van Vergunningen Ontwerp
3	Definitieve versie

Plangegevens

Contactgegevens Opdrachtgever:
Waterschap Rivierenland
Postbus 599
4003 BX Tiel

Waterschap Rivierenland, Sweco B.V. en Arcadis B.V. werken samen met Dijkalliantie SAFE aan de dijkversterking tussen Streefkerk, Ameide en Fort Everdingen.

Dijkalliantie SAFE v.o.f. is een combinatie tussen: GMB Civiel B.V., Ploegam B.V. en Dura Vermeer Infra Landelijke Planen B.V.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Toelichting project.....	4
1.3	Toetsingskader.....	5
1.4	Leeswijzer.....	7
2	Beschrijving dijkversterking.....	8
2.1	Doelstelling en randvoorwaarden ontwerp	8
2.2	Beschrijving typen oplossingen	8
2.3	Beschrijving nieuwe situatie, per dijkzone	8
2.4	Wijze van uitvoering.....	22
2.4.1	Inzet materieel	22
2.4.2	Aanvoer en opslag.....	22
2.4.3	Planning.....	22
3	Methodiek	23
4	Afbakening van effecten	24
4.1	Inleiding.....	24
4.2	Effecten vanaf de aanlegfase	24
4.2.1	Oppervlakteverlies	25
4.2.2	Mechanische effecten	25
4.2.3	Verstoring door geluid en optische prikkels.....	26
4.2.4	Verlichting	29
4.2.5	Trilling.....	29
4.3	Conclusie afbakening.....	30
4.3.1	Samenvatting.....	30
4.3.2	Relevante instandhoudingsdoelstellingen in het invloedsgebied	30
5	Aanwezigheid relevante natuurwaarden	31
5.1	Inleiding.....	31
5.2	Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek	31
5.3	Natura 2000-gebied Zouweboezem.....	32
5.3.1	Broedvogels	32
5.3.2	Niet-broedvogels.....	34
6	Effectbeschrijving.....	35
6.1	Uiterwaarden Lek	35
6.2	Zouweboezem	35
6.3	Cumulatietoets	36
6.4	Conclusie	36
6.5	Kans	37
	Referenties	38
	Bijlage A Wettelijk kader	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

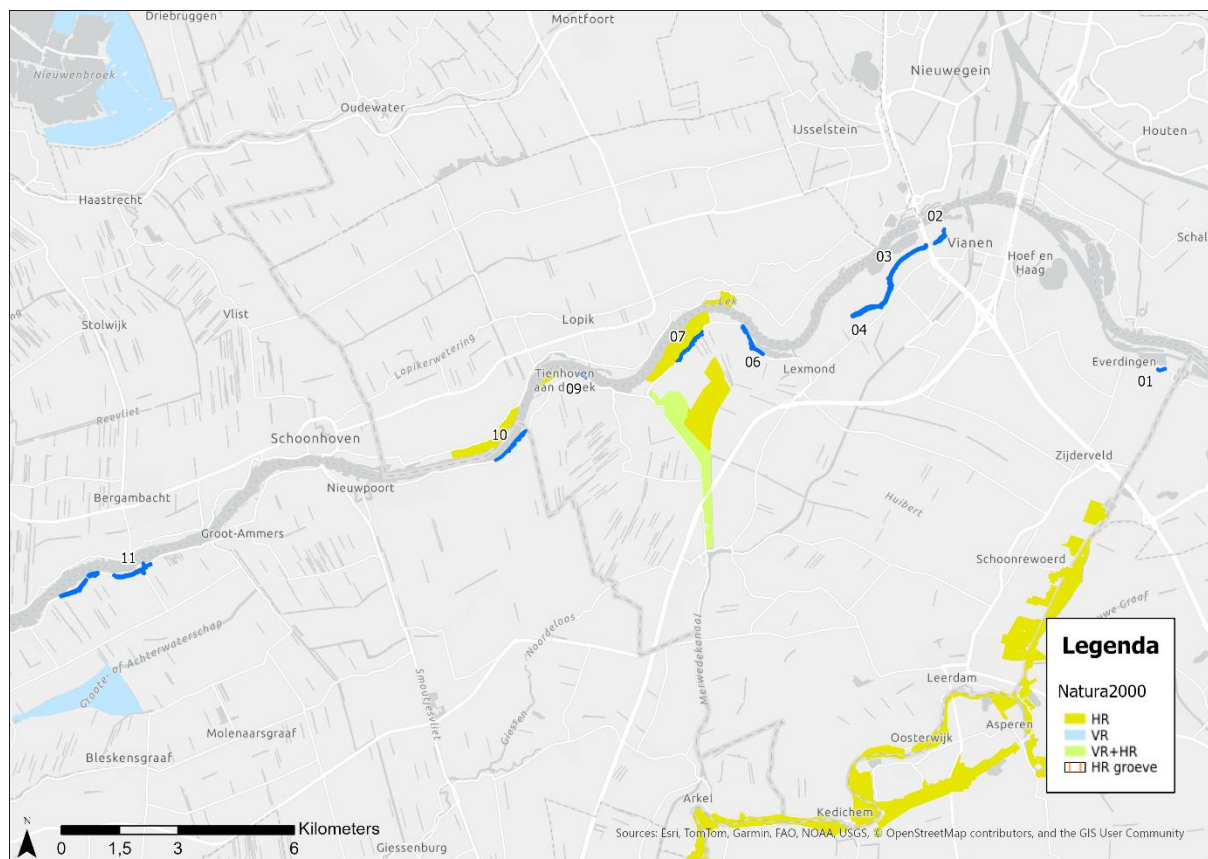
Waterschap Rivierenland werkt aan de dijkversterking van de Lekdijk tussen Streefkerk, Ameide en Fort Everdingen (SAFE). Grote delen van deze dijk voldoen niet aan de veiligheidsnormen van 2017. Doel van het project is het behalen van een maximaal veiligheidsrendement (overstromingskans 1:100 naar 1:1000 (of lager) voor zichtjaar 2025) met een beperkt beoogd realisatiebudget voor het project. Dit noemen we een partiële versterking. Na 2030 maar vóór 2050 zal de resterende opgave van de normtrajecten 16-3 en 16-4 worden versterkt tot een overstromingskans van 1:10.000.

Voorliggende rapportage is een voortoets gericht op een beoordeling van uitsluitend de effecten op Natura 2000-gebieden ten gevolge van Dijkversterking SAFE. Op grond van de Omgevingswet moet namelijk onderzocht worden of activiteiten negatieve effecten hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van omliggende Natura 2000-gebieden. Met deze voortoets wordt inzichtelijk gemaakt of negatieve effecten op instandhoudingsdoelen op voorhand zijn uit te sluiten. Als dit niet het geval is, is het vereist om een passende beoordeling op te stellen voor de activiteiten om te beoordelen of significant negatieve effecten optreden.

In deze voortoets zijn de effecten als gevolg van toegenomen stikstofdepositie door Dijkversterking SAFE niet opgenomen. Hiervoor wordt een aparte rapportage opgesteld. De conclusie van deze voortoets geeft daarom enkel inzicht op effecten anders dan stikstofdepositie en of deze op voorhand zijn uit te sluiten. Deze voortoets is gemaakt op basis van het Vergunningen Ontwerp vastgesteld op 16 juli 2025.

1.2 Toelichting project

Het project Dijkversterking SAFE bestaat uit de normtrajecten 16-3 en 16-4. Circa 34 kilometer van de 40 kilometer lange dijk is afgekeurd. De geografische scope aan het begin van de planuitwerkingsfase is bestuurlijk vastgesteld op circa 12,3 kilometer dijkversterking verdeeld over tien trajecten/dijkzones (grondlichamen inclusief constructies). Hiervan is traject/dijkzone 8 afgefallen, waardoor in het Vergunningen Ontwerp nog uit negen trajecten/dijkzones bestaat. De geografische begrenzing van de versterkingsopgave ten opzichte van Natura 2000-gebieden is weergegeven in Figuur 1-1.

Figuur 1-1: Geografische begrenzing van de versterkingsopgave SAFE t.o.v. Natura 2000-gebieden. De nummers refereren naar de verschillende dijkzones.

1.3 Toetsingskader

Bescherming van Natura 2000-gebieden is geregeld in hoofdstuk 5 van de Omgevingswet (Ow). Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitattypen binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd vanuit een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden.

Het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) wijst de Natura 2000-gebieden aan met een aanwijzingsbesluit (artikel 2.44 lid 1 Ow). In dat besluit is aangegeven welke natuurwaarden kwalificerend zijn op grond van de Europese Habitatrichtlijn en/of Vogelrichtlijn. Voor deze natuurwaarden zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor natuurlijke habitattypen en/of soorten. Dit kunnen behoudsdoelstellingen zijn voor habitattypen en leefgebieden van soorten die zich al op het gewenste niveau (kwalitatief en kwantitatief) bevinden of uitbreidings- en/of verbeterdoelstellingen voor habitattypen en leefgebieden van soorten die zich nog niet op het gewenste niveau bevinden.

Om gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen toetsbaar te maken kent de Ow eisen voor plannen die significante gevolgen voor de betreffende gebieden kunnen hebben (artikel 16.53c eerste lid Ow en artikel 10.24 Bkl), en een vergunningplicht voor projecten die (significant)

negatieve gevolgen voor de betreffende gebieden kunnen hebben (artikel 5.1 eerste lid Ow en artikel 8.74b Bkl).

Een omgevingsvergunning is nodig wanneer de ‘Natura 2000-activiteit’¹, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, de kwaliteit van de habitattypen of leefgebieden van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend gevolg kan hebben voor de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (artikel 5.1 lid 1 Ow). De goedkeuring of de vergunning wordt alleen verleend wanneer voldoende zeker is dat de instandhoudings-doelstellingen voor het betreffende Natura 2000-gebied niet in het geding zijn (artikel 8.74b Bkl). Wanneer er dan nog steeds wel sprake kan zijn van een activiteit met nadelige, maar zeker geen significante, gevolgen voor een Natura 2000-gebied, geldt de zorgplicht (artikel 11.6 Bal), bestaande uit het nemen van passende preventieve of herstelmaatregelen.

Wanneer significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden op grond van een passende beoordeling niet kunnen worden uitgesloten, kan alleen goedkeuring aan het plan of een vergunning voor het project worden verleend als de ADC-toets met succes doorlopen kan worden (artikel 8.74b, lid 2 en 3 Bkl (project); artikel 10.24, lid 2 en 3 Bkl (plan); artikel 6 lid 4 Habitatrictlijn). Dat betekent dat het project nodig is omwille van een dwingende reden van groot openbaar belang, er geen reëel alternatief mag zijn met minder grote effecten op Natura 2000 en de nodige compenserende maatregelen voor natuur worden getroffen.

Het is volgens artikel 6 lid 3 van de Habitatrictlijn niet toegestaan om een plan te ontwikkelen of een project uit te voeren zonder vooraf een officiële goedkeuring (een “vaststelling” van een plan of een “omgevingsvergunning” voor een project) te hebben verkregen, als dit plan of project:

- Geen directe relatie heeft met het beheer van een Natura 2000-gebied: Dit betekent dat het plan of project niet specifiek ontworpen is voor of noodzakelijk is voor het onderhoud en de instandhouding van het beschermde natuurgebied.
- Mogelijk significante effecten heeft op een Natura 2000-gebied: Dit houdt in dat het plan of project, op zichzelf staand of in combinatie met andere plannen of projecten, de potentie heeft om aanzienlijke negatieve gevolgen te hebben voor de natuurlijke habitats en/of de soorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen.

Specifieke zorgplicht

De specifieke zorgplicht, zoals geïntegreerd in de Nederlandse Omgevingswet en nader uitgewerkt in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), is vastgelegd in een juridisch kader. Binnen dit kader wordt vereist dat individuen en organisaties die activiteiten ondernemen passende voorzorgsmaatregelen moeten nemen om verslechterende of significant verstorende gevolgen voor het milieu, in dit geval kwalificerende natuurwaarden binnen Natura 2000-gebieden, te voorkomen.

¹ het realiseren van een project, binnen of buiten een Natura 2000-gebied, dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Dit houdt in dat er voorafgaand aan het uitvoeren van de activiteit een grondige beoordeling moet plaatsvinden om te bepalen of en hoe de activiteit negatieve gevolgen kan hebben voor beschermde natuurgebieden. Indien verslechtering of significant verstorende gevolgen niet uitgesloten kunnen worden, zijn maatregelen vereist om significante effecten te voorkomen. De specifieke zorgplicht stimuleert dus een proactieve benadering van milieu- en natuurbescherming bij het plannen en uitvoeren van activiteiten.

Cumulatietoets

Conform de definitie van de 'Natura 2000-activiteit' in bijlage A van de Omgevingswet en artikel 6 derde en vierde lid van de Habitatrictlijn, dient beoordeeld te worden of een plan of project zelfstandig, of in combinatie met andere plannen of projecten, tot significant negatieve gevolgen kan leiden voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied; de zogenaamde cumulatietoets.

In de praktijk (en in de rechtspraak) ontstaan vaak discussies over de reikwijdte van de cumulatietoets. In eerdere uitspraken heeft de ABRvS dan ook verduidelijkt om welke ontwikkelingen het gaat. Een voorbeeld is de zaak 'ABRvS 16 april 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1312'. Hieruit blijkt dat bij de cumulatietoets slechts rekening gehouden moet worden met andere projecten waarvoor een vergunning reeds is verleend, maar nog niet (of slechts ten dele) ten uitvoer is gelegd. Projecten waarvoor een vergunning is vereist, maar nog niet is verleend worden beschouwd als nog te 'onzeker' en hoeven in de cumulatietoets niet meegenomen te worden. Ditzelfde geldt voor projecten die al zijn uitgevoerd, waarbij de gedachte geldt dat de gevolgen van die activiteiten reeds in de huidige situatie zijn verdisconteerd. Voor de vraag of een project in de beoordeling moet worden betrokken is dus zowel van belang in welke fase van het besluitvormings- en uitvoeringsproces het project zich bevindt (vergunning verleend en nog niet of nog slechts ten dele uitgevoerd), als de mogelijke effecten die ervan uitgaan (zie ook ABRvS 9 september 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2848).

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het voornemen beschreven. In hoofdstuk 3 staat de methodiek van de voortoets beschreven. In hoofdstuk 4 de afbakening van de effecten. In hoofdstuk 5 de aanwezigheid van relevante natuurwaarden. In hoofdstuk 6 de effectbeschrijving en -beoordeling. In hoofdstuk 7 de toetsing en in hoofdstuk 8 de conclusie voor de provincie Utrecht. Tot slot volgen de Referenties en Bijlage A met het Wettelijk kader N2000 uit de Omgevingswet.

In deze dijkversterking wordt gesproken over een plan en project. In dit rapport wordt 'project' gebruikt, daar waar ook plan bedoeld wordt.

2 Beschrijving dijkversterking

2.1 Doelstelling en randvoorwaarden ontwerp

Het projectgebied bestaat uit de zuidelijk Lekdijk tussen Streefkerk, Ameide en Fort Everdingen en aangrenzende percelen, waar mogelijk uitbreiding in het kader van veiligheid noodzakelijk is. Alle te onderzoeken dijkzones betreffen zones met een dijk, een uiterwaard en een binnendijs gebied. Aan de buitenzijde zijn dit percelen in de uiterwaarden bestaande uit verschillende biotopen en natuurtypen. Daarbuiten bestaat het landschap overwegend uit akkerbouw- en graslanden. Bebouwing en akkerbouw zijn overwegend geconcentreerd aan de binnenkant van de dijk. De ingrepen in het kader van de dijkversterking worden voornamelijk in landelijk gebied uitgevoerd. Uitzondering vormt de dijkversterking ter plaatse van de stad Vianen.

2.2 Beschrijving typen oplossingen

Voor het gehele dijktraject zijn verschillende typen oplossingen toegepast. De totstandkoming van de toegepaste oplossing is opgenomen in de overkoepelende ontwerpnota (Dijkalliantie SAFE, 2025a). In de volgende paragrafen wordt per dijkzone de nieuwe situatie en ingreep kort beschreven. De volledige beschrijvingen staan in de aparte ontwerpnota's per dijkzone.

2.3 Beschrijving nieuwe situatie, per dijkzone

Dijkzone 1. Fort Everdingen (Dijkalliantie SAFE, 2025b)

De maatregelen bestaan uit binnenwaarts versterken met aanvullende beheermaatregelen (zie Figuur 2-1 voor het bovenaanzicht en Figuur 2-2 voor het dwarsprofiel):

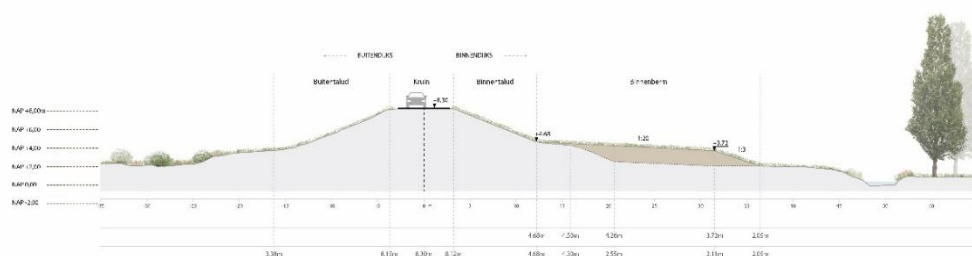
1. Binnenwaartse versterking door verlengen steunberm;
2. Toepassen grasbekleding;
3. Monitoring van niet-urgente piping opgave;
4. Aanleggen beheerstrook van 5m breed aan de binnenzijde;
5. Aanleggen nieuwe beheeroprit.

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

1. De bestaande sloot en bomen blijven behouden.

Figuur 2-1: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 1.

Figuur 2-2: Dwarsprofiel Vergunningen Ontwerp Dijkzone 1.

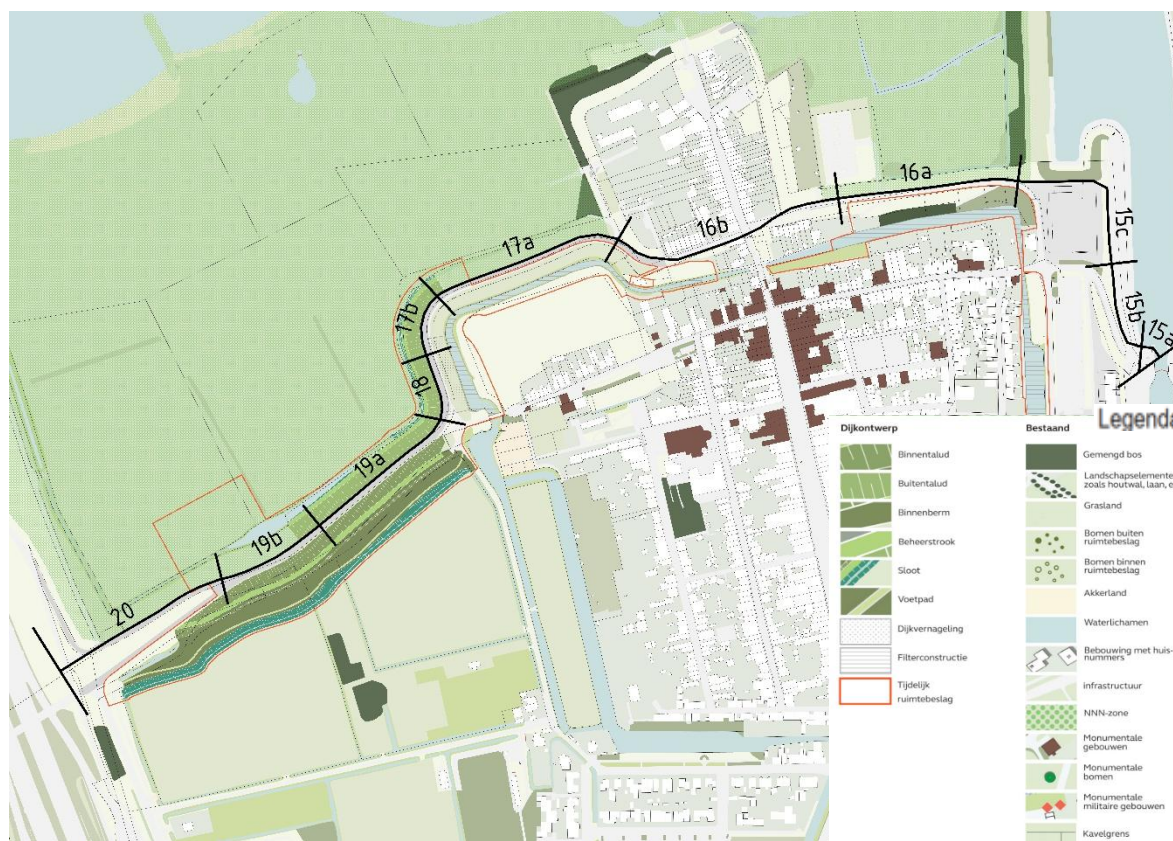
Dijkzone 2. Vianen-Oost (Dijkalliantie SAFE, 2025c)

De maatregelen bestaan uit binnen- en buitenwaarts versterken, het aanbrengen van constructies en uitvoeren van aanvullende beheermaatregelen (zie Figuur 2-3 voor het bovenaanzicht en Figuur 2-4 voor een dwarsprofiel):

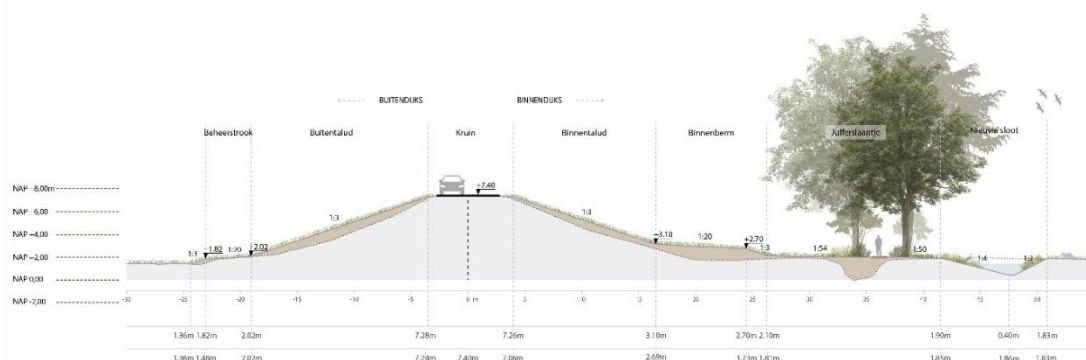
1. Verflauwen buitentalud in dijkvak 17b t/m 19a;
2. Verflauwen binnentalud in dijkvak 19;
3. Aanbrengen constructieoplossing binnenzijde van dijkvak 18;
4. Plaatsen filterconstructie in dijkvak 15 t/m 18 op de bodem van de bestaande gracht;
5. Toepassen soortenrijke grasbekleding;
6. Aanleggen beheerstrook van 4m breed aan de buitenzijde en 5m breed aan de binnenzijde;
7. Aanleggen nieuwe beheeroprit binnenzijde;
8. Aanplant bomen en nieuwe sloot.

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

1. De bestaande sloot aan de buitenzijde van dijkvak 19 wordt verlegd;
2. De bomen langs het Jufferlaantje worden gekapt en gecompenseerd met bomen en struiken;
3. Buitendijks wordt een tijdelijk werkterrein ingericht.

Figuur 2-3: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 2.

Figuur 2-4: Dwarsprofiel Vergunningen Ontwerp Dijkzone 2.

Dijkzone 3 & 4 Vianen West en Helsdingen (Dijkalliantie SAFE, 2025d)

De maatregelen bestaan uit binnen- en buitenwaarts versterken, verhogen van de dijk, toepassen van verkeersmaatregelen op en richting de dijk en uitvoeren van aanvullende beheermaatregelen (zie Figuur 2-5 en Figuur 2-6 voor het bovenaanzicht en Figuur 2-7 en Figuur 2-8 voor twee dwarsprofielen):

1. Buitenwaartse asverschuiving in dijkvak 22, 23, 24 en 26a;

2. Buitenwaartse taludverflauwing in dijkvak 25b en 26b;
3. Aanleg binnenberm en kruinophoging in dijkvak 25a, 27a en 27b;
4. Toepassen gras- en/of soortenrijke grasbekleding;
5. Monitoring van niet-urgente piping opgave;
6. Aanleggen beheerstrook van 4m breed aan de buitenzijde en 5m breed aan de binnenzijde;
7. Aanleg nieuwe beheeropritten aan binnen- en buitenzijde;
8. Verkeersmaatregel in het wegsysteem zoals drempels, passeerplaatsen en fietssluis toepassen.

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

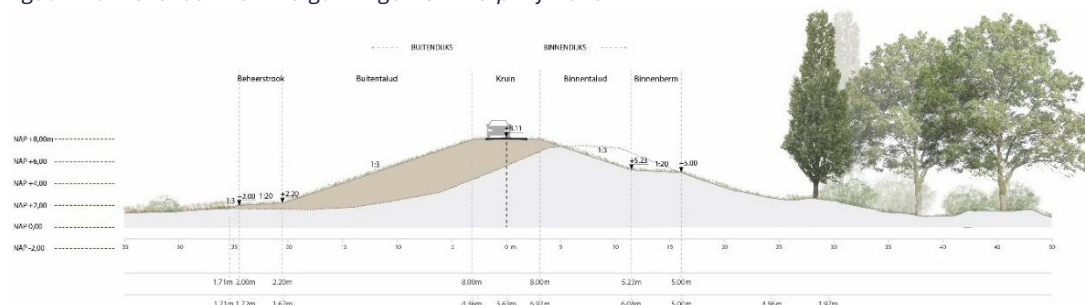
1. Enkele bomen en een fruitboomgaard worden gekapt;
2. De bestaande sloot in dijkvak wordt verlegd;
3. Buitendijks ter hoogte van dijkvak 25b (toekomstige compensatielocatie) wordt een tijdelijk werkterrein ingericht.

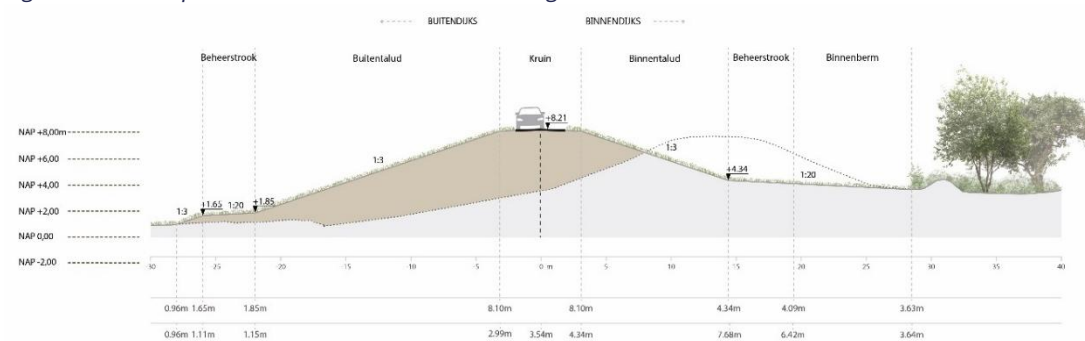
Figuur 2-5: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 3.

Figuur 2-6: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 4.

Figuur 2-7: Dwarsprofiel buitenwaartse asverschuiving vak 22.

Figuur 2-8: Dwarsprofiel buitenwaartse asverschuiving vak 25b.

Dijkzone 6 Achthoven-oost (Dijkalliantie SAFE, 2025e)

De maatregelen bestaan uit binnenwaarts versterken, aanbrengen van constructiemaatregelen en uitvoeren van aanvullende beheermaatregelen (zie Figuur 2-9 voor het bovenaanzicht en Figuur 2-10 voor een dwarsprofiel):

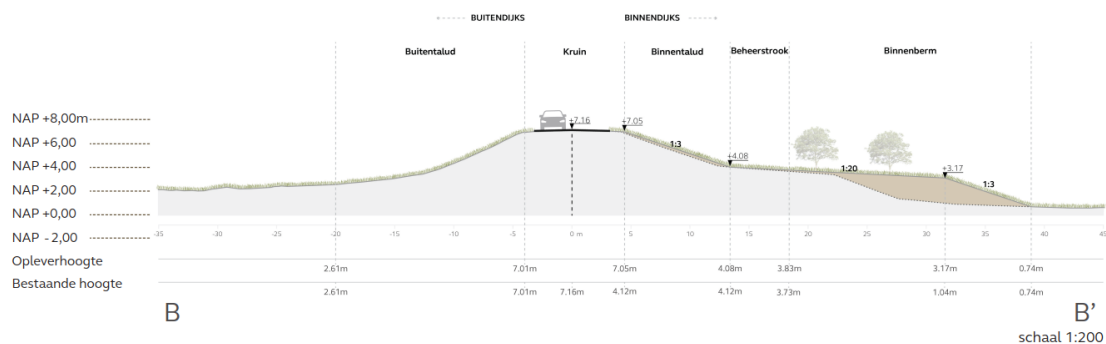
1. Aanleg binnenberm in dijkvak 34d, 35a en 36c;
2. Aanbrengen constructie binnenzijde dijkvak 34c of filterconstructie op de bodem van de noordelijke helft van de Eendenkooi;
3. Aanbrengen constructies aan binnenzijde dijkvak 35 en 36a (damwand);
4. Aanbrengen constructies aan binnenzijde dijkvak 36c, 37 en 38a (damwand en heavescherm);
5. Toepassen grasbekleding;
6. Aanleggen beheerstrook van 5m breed aan de binnenzijde;
7. Aanleg nieuwe beheeropritten aan binnenzijde;
8. Verleggen kabeltracé nutsvoorzieningen;
9. Treffen waterhuishoudkundige maatregel binnen zone in dijkvak 35 en 36c.

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

1. Diverse bomen aan de binnenzijde worden gekapt;
2. Enkele sloten aan de binnenzijde worden gedempt;
3. Ontwerpen rondom kabeltracé en waterhuishouding zijn nog in bewerking;
4. Binnendijs is in dijkvak 35 rekening gehouden met extra ruimtebeslag om in samenspraak met de eigenaren een effectieve oplossing uit te werken ter vervanging van de te dempen watergang. Buitendijs is in dijkvak 37b en 38 rekening gehouden met het opstellen van een damwandstelling op de kruin en het aanbrengen van een heiterp op het buitentalud. Hiervoor is extra ruimtebeslag opgenomen.
5. Tussen dijkzone 6 en 7 ligt een zoekgebied voor een tijdelijke overslaglocatie op de oever van de uiterwaarden (niet op kaart).

Figuur 2-9: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 6.

Figuur 2-10: Dwarsprofiel Vergunning Ontwerp Dijkzone 6.

Dijkzone 7 Achthoven-west (Dijkalliantie SAFE, 2025f)

De maatregelen bestaan uit binnen- en buitenwaarts versterken, verhogen van de dijk, aanbrengen van constructiemaatregelen en uitvoeren van aanvullende beheermaatregelen (zie Figuur 2-11 voor het bovenaanzicht en Figuur 2-12 voor een dwarsprofiel):

1. Buitenwaartse taludverflauwing en kruinophoging;
2. Aanpassen binnentalud op nieuwe kruinhoogte;
3. Aanbrengen constructies aan binnenzijde nabij monumentale woningen (damwand);
4. Toepassen gras- en/of soortenrijke grasbekleding aan binnen- en buitenzijde;
5. Monitoring van niet-urgente piping opgave;
6. Aanleggen beheerstrook van 4m breed aan de buitenzijde en 5m breed aan de binnenzijde;
7. Aanleg nieuwe beheeropritten aan binnen- en buitenzijde;

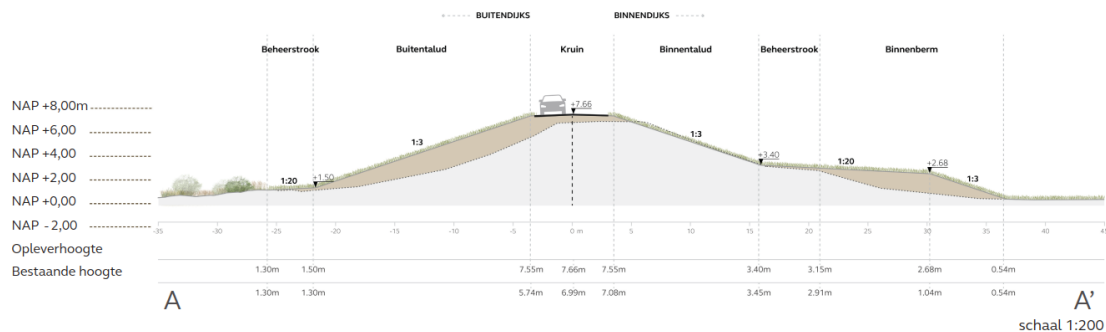
8. Verleggen kabeltracé nutsvoorzieningen;
9. Aanpassing bestaande sloot in dijkvak 39.

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

1. Enkele bomen aan de binnenzijde worden gekapt;
2. De bestaande sloot in dijkvak 39 wordt aangepast;

Figuur 2-11: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 7.

Figuur 2-12: Dwarsprofiel Vergunningen Ontwerp Dijkzone 7.

Dijkzone 9 Tienhoven (Dijkalliantie SAFE, 2025g)

De maatregelen bestaan uit herprofilering binnentalud, aanbrengen constructiemaatregelen en uitvoeren van aanvullende beheermaatregelen (zie Figuur 2-13 voor het bovenaanzicht en Figuur 2-14 voor een dwarsprofiel):

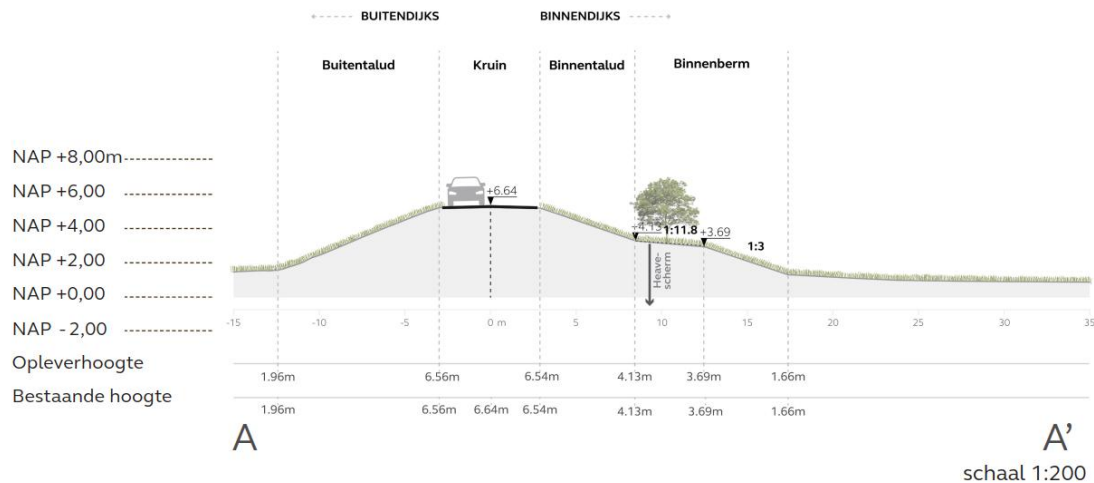
1. Herprofilering binnentalud;
2. Aanbrengen constructie aan binnenzijde (heavescherm);
3. Herplanten fruitboomgaard;
4. Monitoring van niet-urgente piping opgave;
5. Aanleggen beheerstrook van 5m breed aan de binnenzijde.

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

1. Fruitboomgaard wordt gekapt en herplant;
2. Buitendijks is in dijkvak 51c rekening gehouden met het opstellen van een damwandstelling op de kruin en het aanbrengen van een heiterp op het buitentalud. Hiervoor is extra tijdelijk ruimtebeslag opgenomen.

Figuur 2-13: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 9.

Figuur 2-14: Dwarsprofiel Vergunningen Ontwerp Dijkzone 9.

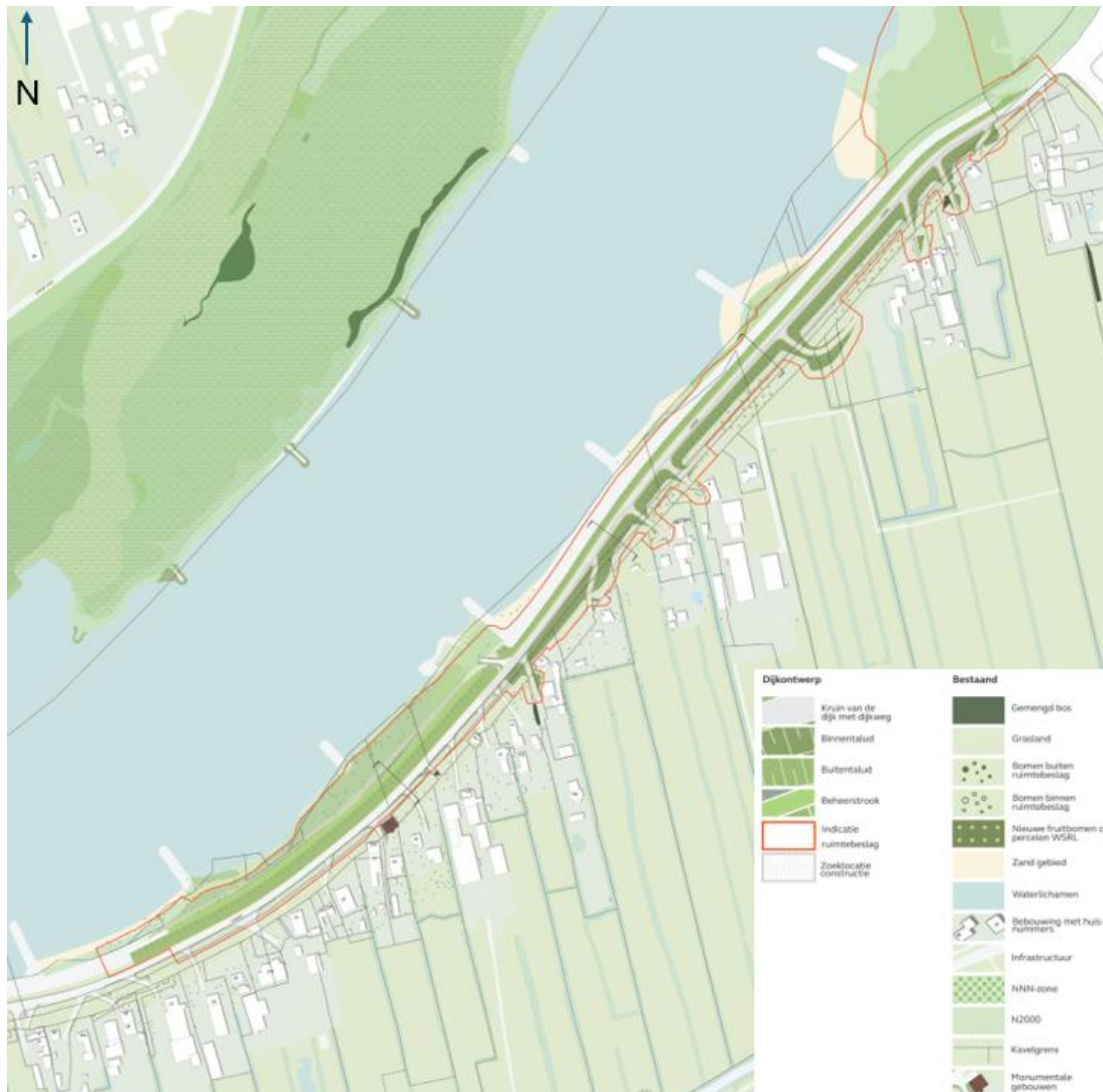
Dijkzone 10 Langerak (Dijkalliantie SAFE, 2025h)

De maatregelen bestaan uit binnen- en buitenwaarts versterken, verhogen van de dijk, aanbrengen constructiemaatregelen en uitvoeren van aanvullende beheermaatregelen (zie Figuur 2-15 voor het bovenaanzicht):

1. Ophogen vanaf buitenkruinlijn naar binnen in dijkvak 56b t/m 59;
2. Buitenwaartse taludverflauwing in dijkvak 60;
3. Aanbrengen constructiemaatregelen (damwand) in de binnenkruin;
4. Toepassen gras- en/of soortenrijke grasbekleding;
5. Aanleggen beheerstrook van 4m breed aan de buitenzijde (dijkvak 60) en 5m breed aan de binnenzijde.

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

1. Diverse bomen aan binnen- en buitenzijde worden gekapt;
2. Kopsloten tussen AW272.+025 en AW273.+025 worden gedempt;
3. Buitendijks is in dijkvak 56b rekening gehouden met het opstellen van een damwandstelling op de kruin en het aanbrengen van een heiterp op het buitentalud. Hiervoor is extra tijdelijk ruimtebeslag opgenomen.

Figuur 2-15: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 10.

Dijkzone 11 Veer Bergstoep (Dijkalliantie SAFE, 2025i)

Voor Dijkzone 11 Veer Bergstoep zijn nog twee van de drie varianten over (variant 1 is niet vergunbaar en daardoor blijven varianten 2 en 3 over). Variant 2 bestaat uit stabiliteits- en pipingsconstructie met handhaven van de bestaande geometrie inclusief verhoging van de kruinhoogte. Variant 3 bestaat uit een vier meter brede kruin, hoofdweg op de verlaagde en versterkte binnenberm inclusief lokaal toepassen van constructiemaatregelen. In Figuur 2-16 t/m Figuur 2-22 staan de bovenaanzichten en één dwarsdoorsneden van Variant 3 (voorkeursvariant).

1. Buitenwaartse asverschuiving in dijkvak 82;
2. Binnenwaartse asverschuiving in dijkvak 84b, 86a en 86b;
3. Plaatsen technische maatregelen (heavescherm en/of stabiliteitsscherm) in dijkvak 85, 84b, 85 en 86b;
4. Toepassen gras- en/of soortenrijke grasbekleding;
5. Aanleggen beheerstrook van 4m breed aan de buitenzijde;
6. Aanleg nieuwe beheeropritten aan binnen- en buitenzijde;

Belangrijke uitgangspunten in het ontwerp:

1. Grote aantallen bomen worden gekapt;
2. Beperkte demping van kopsloten.

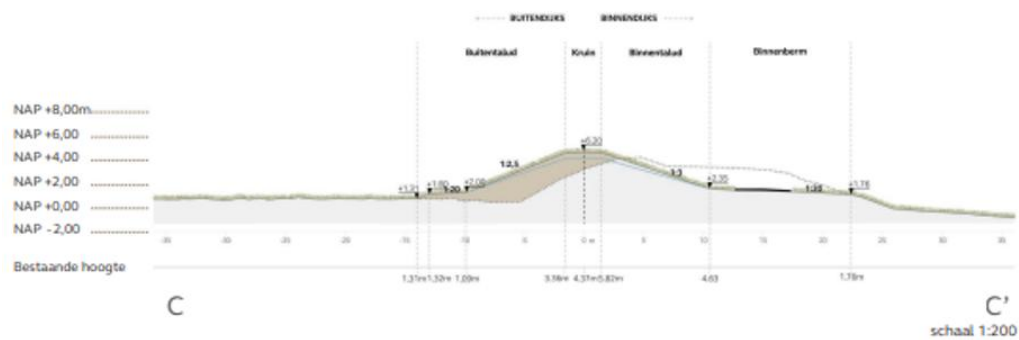

Figuur 2-16: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 11 dijkvak 81.

Figuur 2-17: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 11 dijkvak 82.

Profiel CC'

Figuur 2-18: Dwarsprofiel CC' met asverschuiving buitenwaarts.

Figuur 2-19: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 11 dijkvak 84.

Figuur 2-20 Boveenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 11 dijkvak 85.

Figuur 2-21: Boveenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 11 dijkvak 86a.

Figuur 2-22: Bovenaanzicht Vergunningen Ontwerp Dijkzone 11 dijkvak 86b.

2.4 Wijze van uitvoering

2.4.1 Inzet materieel

Voor de werkzaamheden is groot materieel noodzakelijk voor graafwerkzaamheden, het aan- en afvoeren van grond en het aanbrengen van constructieve maatregelen. De exacte uitvoering van de verschillende maatregelen staan beschreven in de ontwerpnota.

2.4.2 Aanvoer en opslag

Voor de aanvoer van grond en tijdelijke opslag van grond en materiaal worden tijdelijke werkerreinen en werkstroken ingericht. De tijdelijke terreinen worden na afronding zorgvuldig hersteld.

2.4.3 Planning

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd van 2027 t/m 2031, waarin één of enkele dijkzones tegelijkertijd uitgevoerd worden. De werkzaamheden worden hoofdzakelijk buiten het hoogwaterseizoen uitgevoerd, omdat voor de werkzaamheden de dijken tijdelijk verlaagd moeten worden voor het aanbrengen van constructieve maatregelen. Voor de toetsing wordt uitgegaan dat alle werkzaamheden tegelijkertijd uitgevoerd kunnen worden, omdat nog geen exacte planning bepaald is.

3 Methodiek

Uitgangspunt voor de beoordeling of het projectvoornemen kan leiden tot negatieve effecten, is de vraag of de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied gehaald kunnen worden (Steunpunt Natura 2000, 2010). In de voorliggende voortoets is daarom beoordeeld of door het voornemen negatieve effecten op kunnen treden aan de instandhoudingsdoelstellingen.

Voor habitattypen en habitatrichtlijn- en vogelrichtlijnsoorten waarop negatieve effecten geheel zijn uit te sluiten geldt dat als er geen effecten (verstoring en verslechtering) zijn, negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen per definitie kunnen worden uitgesloten.

Voor habitattypen en habitatrichtlijn- en vogelrichtlijnsoorten is op basis van gegevens uit de natuurdoelanalyse, wetenschappelijke bronnen en waarneminggegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) beoordeeld waar deze gelegen zijn rondom het projectgebied SAFE en welke effecten hier mogelijk op kunnen treden. Op basis daarvan is beoordeeld of op basis van het voornemen effecten op voorhand uitgesloten kunnen worden of niet.

4 Afbakening van effecten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is beoordeeld welk type effecten in het projectgebied kunnen optreden door de realisatie van de dijkversterking en welke typen effecten op voorhand met zekerheid kunnen worden uitgesloten.

In de beoordeling is uitgegaan van de verschillende veranderingen in het natuurlijk milieu die kunnen worden veroorzaakt door realisatie van en voor zover relevant verandering in gebruik na de dijkversterking. Deze milieuveranderingen hebben mogelijk invloed op de kenmerken van de leefgebieden van planten en dieren, en kunnen daarmee de fysiologische toestand van planten en dieren, het gedrag van dieren en ecologische relaties en processen verstoren. In veel gevallen is binnen ecosystemen sprake van een complex stelsel van relaties, waarbij meerdere milieuveranderingen tegelijkertijd invloed uitoefenen op habitats en soorten. Bovendien hebben die veranderingen in habitats en soorten zelf ook weer invloed op de toestand van het milieu.

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn enkel effecten te verwachten op de Natura 2000-gebieden Uiterwaarden Lek en Zouweboezem (zie Figuur 1-1). Overige Natura 2000-gebieden liggen op meer dan twee kilometer afstand van het projectgebied. Effecten op deze gebieden zijn op voorhand uitgesloten, omdat gezien de afstanden en de aard van de werkzaamheden geen effecten te verwachten zijn.

Op basis van de projectbeschrijving, Hoofdstuk **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**, zijn de volgende mogelijke effecten van belang voor de bij Dijkversterking SAFE nabijgelegen Natura 2000-gebieden Uiterwaarden Lek en Zouweboezem:

- Oppervlakteverlies;
- Mechanische effecten (betreding);
- Verstoring door:
 - Geluid;
 - Licht;
 - Trilling;
 - Optische prikkels

Het resultaat van deze afbakening bepaalt de onderzoeksopgave. De afbakening heeft twee doelen: 1) vaststellen van de milieufactoren die mogelijk leiden tot effecten op Natura 2000-gebieden en 2) vaststellen van de reikwijdte van deze effecten, omdat dat bepaalt welke kwalificerende natuurwaarden mogelijk aangetast worden. De maximaal mogelijke reikwijdte is daarmee bepalend voor de omvang van het studiegebied voor de effectbeschrijvingen en -beoordeling in hoofdstuk 6 en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

4.2 Effecten vanaf de aanlegfase

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de aanlegfase en gebruiksfase. Alle relevante effecten vanaf de aanlegfase zijn opgenomen. Effecten van de aanlegfase hangen samen met uitvoeringswerkzaamheden. Hoewel deze lange tijd duren, gaat het hier om effecten die in veel gevallen stoppen op het moment dat de werkzaamheden zijn afgerond. De uitzondering hierbij is

oppervlakteverlies, dit effect begint in de aanlegfase, maar blijft voortduren tot in de gebruiksfase. Als gevolg van de dijkversterking verandert het gebruik van de dijk en de omgeving niet. Daarom nemen verstorende vormen van gebruik niet toe als gevolg van de dijkversterking. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de mogelijke effecten, de relevante natuurwaarden voor die effecten en de reikwijdte van de effecten. De aanwezigheid van relevante natuurwaarden binnen de reikwijdte is beschreven in het volgende hoofdstuk.

4.2.1 Oppervlakteverlies

Ingreep-effectrelaties

Ruimtebeslag betreft de fysieke bedekking van een oppervlak door de dijkversterking. Het gaat daarbij niet alleen om ruimtebeslag door inrichting, maar ook door veranderende omstandigheden. Ruimtebeslag kan ten koste gaan van de huidige natuurwaarden die aanwezig zijn of leiden tot verlies van de functie die het gebied heeft voor soorten die in de omgeving voorkomen. Ruimtebeslag kan leiden tot vermindering van natuurwaarden en verkleining van het leefgebied.

Permanent ruimtebeslag is het gevolg van een verandering van de huidige situatie. Daar waar de huidige situatie niet wordt hersteld of zich niet kan herstellen door veranderingen, is er sprake van permanent ruimtebeslag.

Gevoelige natuurwaarden

Oppervlakteverlies is relevant voor alle natuurwaarden die zich binnen de begrenzing van het projectgebied bevinden. Hierbij gaat het niet alleen om de daadwerkelijke aanwezigheid, maar ook om de functie die de delen binnen het oppervlakteverlies hebben voor soorten zoals leefgebied of nestlocaties.

Potentiële reikwijdte van het effect

De begrenzing van het oppervlakteverlies is de reikwijdte van het effect. In de Achthovense uiterwaarden is overlap tussen het projectgebied en Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek.

4.2.2 Mechanische effecten

Ingreep-effectrelaties

Mechanische effecten op land treden op wanneer fysieke veranderingen aangebracht worden in bodems, vegetaties en leefgebieden. Deze effecten ontstaan onder andere door heen en weer rijden met materieel. Dit effect is aan de orde bij gebruik van tijdelijke voorzieningen als werkstroken, voorbelasting, grondverbetering of depot. Als het onzeker is of de functie van deze locaties zal herstellen, dient dit effect vanuit een worst case benadering als permanent effect te worden behandeld.

Gevoelige natuurwaarden

Mechanische effecten zijn relevant voor alle natuurwaarden die zich binnen de begrenzing van het projectgebied bevinden of binnen leefgebieden buiten het Natura 2000-gebied die bepalend zijn voor de draagkracht van de populaties van kwalificerende soorten binnen het Natura 2000-gebied. Hierbij gaat het niet alleen om de daadwerkelijke aanwezigheid, maar ook om de functie die de delen binnen deze begrenzing van dit effect hebben voor soorten.

Potentiële reikwijdte van het effect

De effecten beperken zich tot de directe omgeving. Deze effecten vinden plaats op de locatie van de (graaf)werkzaamheden en mogelijk op de route van het materieel. Deze effecten treden op wanneer de omgeving een bijdrage levert aan de draagkracht van kwalificerende soorten van nabijgelegen Natura 2000- gebieden. In de Achthovense uiterwaarden is overlap tussen het projectgebied en Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek.

4.2.3 Verstoring door geluid en optische prikkels**Ingreep-effectrelaties**

Diersoorten kunnen in hun natuurlijk gedrag gestoord worden door aanwezigheid van door mensen veroorzaakte verstoringbronnen. Geluid, trillingen, licht en visuele verstoring kunnen dan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Bij langdurige verstoring van natuurlijk gedrag treedt vermindering van de fitheid van dieren op (te weinig voedselopname, verhoogd energieverlies, verlaten van geschikt leefgebied) wat kan leiden tot sterfte en verminderde reproductie. Uiteindelijk kan dit nadelige gevolgen hebben voor de populatie van een soort. Er kan ook gewenning optreden, wanneer dieren leren dat van de verstoringbron geen gevaar uit gaat (Broekmeyer, 2005).

Bij het beoordelen van de effecten als gevolg van verstoring kan onderscheid worden gemaakt in verstoring als gevolg van:

- geluid boven water;
- geluid onder water;
- trillingen;
- licht;
- visuele verstoring als gevolg van aanwezigheid en beweging van materieel en mensen.

De werkzaamheden leiden tot een toename van geluid en bewegingen door inzet van materieel en werklieden. Bij verstoring door werkzaamheden is vaak niet te onderscheiden of de verstoring wordt veroorzaakt door geluid of optische effecten. Deze vormen van verstoring treden tegelijkertijd op. De veroorzaakte verstoring is dan ook een combinatie van geluid en beweging die leidt tot een reactie. Hoewel in de huidige situatie op sommige trajecten sprake is van verstoring door wegverkeer en door recreatie op en aan de dijk, is de mate van deze verstoring niet vergelijkbaar met het gebruik van machines die nodig zijn voor het versterken van de dijk. Belangrijk is ook het gebruik van schepen die materiaal aanvoeren via de Lek. Gezien de omvang van het werk is het noodzakelijk om voor een langere periode zware machines te gebruiken. Dit betekent dat er sprake is van een tijdelijke toename van verstoring in vergelijking met de huidige situatie en het nodig is om dit inzichtelijk te maken in deze toets.

Gevoelige natuurwaarden

Diersoorten zijn gevoelig voor verstoring op het land en op het water, met uitzondering van vissen die alleen gevoelig zijn voor verstoring onder water.

Potentiële reikwijdte van het effect

Bij het optreden van verstoring en bij een reactie van dieren op niet natuurlijke verstoringbronnen is vaak niet goed te onderscheiden of de verstoring wordt veroorzaakt door

beweging, geluid, trilling of licht, omdat deze vormen van verstoring vaak tegelijkertijd optreden. De veroorzaakte verstoring is dan ook een resultante van al deze prikkels samen, waarbij de meest verreichende of ernstigste factor als maatgevend kan worden gehanteerd.

Er zijn geen specifiek dosis-effectrelaties voor de versturende activiteiten van dit project. Er zijn echter wel onderzoeken gedaan naar de effecten van geluid op de aanwezigheid van vogels (Reijnen & Foppen, 1991) en verstoringafstanden van vogels bij recreatie (Krijgsveld et al., 2022). Vogels worden hier gebruikt als indicatorsoort om de reikwijdte van effecten te bepalen. Bij gebrek aan informatie over ingreep-effect-relaties voor andere soortgroepen wordt de drempelwaarde van vogels ook gebruikt voor de reikwijdte. Hiermee zijn echter nog geen uitspraken gedaan over het effect dat naar verwachting optreedt, alleen naar de afstand waarover gekeken wordt. Aangenomen wordt dat verstoring van andere soortgroepen in mindere mate optreedt dan de verstoring van vogels, gezien de sterke afhankelijkheid van vogels van vocale communicatie en zicht. Met andere woorden, geluid en optische prikkels zijn zaken waar vogels snel verstoord door worden. Deze aanpak leidt daarmee voor andere soortgroepen tot een overschatting van de effecten, deze soorten hebben minder goed zicht en/of zijn minder afhankelijk van vocale communicatie. Het gebruik van vogels als indicatorsoort voor deze ingreep-effect-relatie betreft een worst case benadering. Daar waar mogelijk, of noodzakelijk, wordt later in deze toetsing wel gekeken voor specifieke soorten welke vormen van verstoring zorgen voor een effect.

Als eerder aangegeven zijn er onderzoeken beschikbaar over verstoring van vogels. Het onderzoek voor geluid is gedaan bij autowegen en het onderzoek over verstoringafstanden voor recreatie. De vraag is welke gegevens het best bruikbaar zijn om de beoordelingen mee te maken. In het geval van de werkzaamheden lijken dat de onderzoeken met betrekking tot geluid bij autowegen (Reijnen & Foppen, 1991). De verstoringafstanden die door Krijgsveld et al. (2022) zijn aangevoerd gaan specifiek over de effecten van recreatie. Hierin is geen onderscheid gemaakt in geluid of optische prikkels, maar het vermoeden is dat het voornamelijk om optische prikkels zal gaan, daar een groot aantal vormen van recreatie relatief geluidsarm zijn. De aard van dit onderzoek maakt ook dat het niet goed te gebruiken is voor het bepalen van het effect van de werkzaamheden en dat de geluidsbelasting van autowegen beter bruikbare gegevens opleveren:

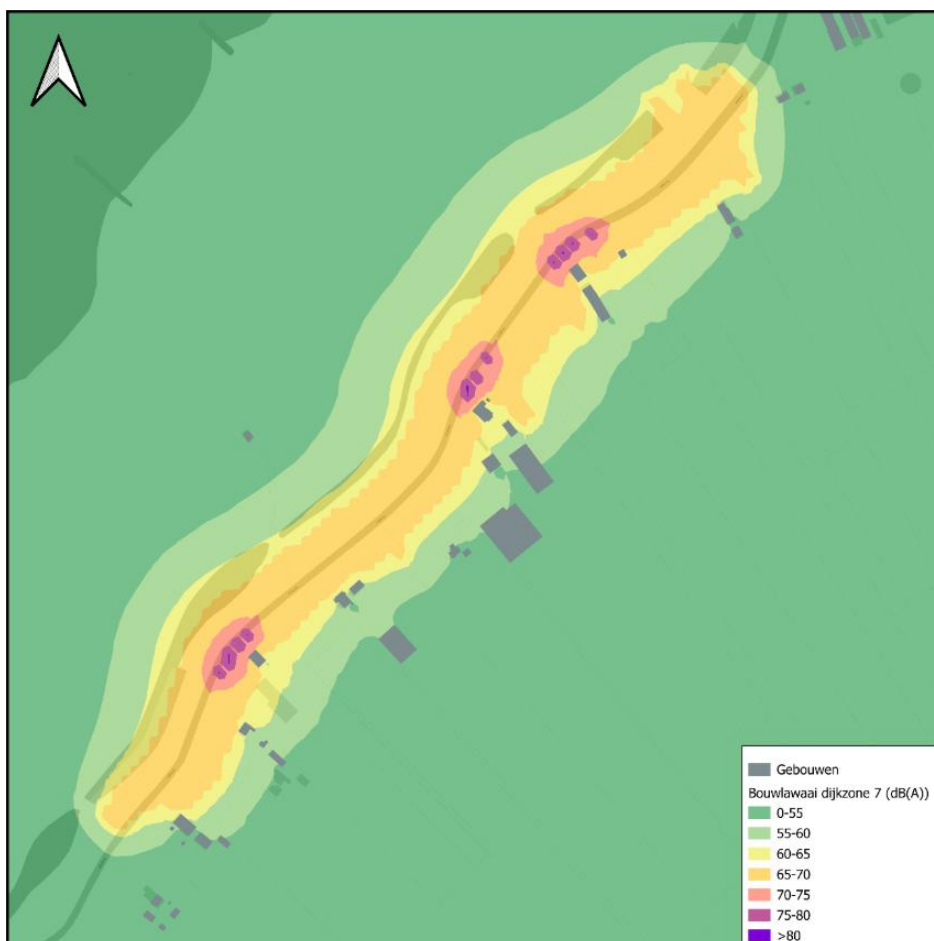
- Machines op de dijk leiden tot een voorspelbaar soort verstoring. De locatie van de machines is bekend, de bewegingen zijn voorspelbaar. Dit in tegenstelling tot recreatie wat niet altijd beperkt blijft tot de paden, de bewegingen van recreanten onverwacht zijn en weinig voorspelbaar, in het bijzonder als honden worden meegenomen tijdens het wandelen. Vogels reageren meer en eerder op onverwachte prikkels dan constante gelijke prikkels, dit laatste leidt tot gewenning.
- De machines die op de dijk rijden zijn in bepaalde opzichten ook vergelijkbaar met autowegen: het gaat om lijnvormige elementen in het landschap waarlangs machines zich bewegen. Wat dat betreft past verstoring van autowegen goed bij deze vorm van verstoring. Het onderzoek van Reijnen & Foppen richt zich op het effect van geluid. Geluid lijkt ook de bepalende factor te zijn bij dergelijke vormen van verstoring.

De verschillende verstoringsbronnen zijn alleen aan de orde in de aanlegfase, in de gebruiksfase zijn de verstoringsbronnen afkomstig van verkeersbewegingen en omwonende vergelijkbaar met de huidige situatie en daarom zijn effecten uitgesloten. In de aanlegfase zal sprake zijn van meer optische prikkels, omdat er meer activiteiten plaatsvinden dan in de huidige situatie. Optische prikkels treden echter vrijwel altijd in combinatie op met geluid en licht. De reikwijdte van geluid reikt naar verwachting verder dan die van optische prikkels. De effecten van optische prikkels limiteert zich daarom tot op 250 meter afstand buiten de werkgrenzen. De 250 meter is gebaseerd op de vluchtafstand van de Vogelrichtlijnsoorten aangewezen binnen Natura 2000-gebied Zouweboezem (Krijgsveld et al., 2022).

Voor verschillende groepen van vogelsoorten zijn verschillende drempelwaarden bekend waarboven effecten optreden van geluidverstoring (Reijnen & Foppen, 1991):

- 51 dB(A) voor niet-broedvogels;
- 45 dB(A) voor broedvogels in open kavel;
- 42 dB(A) voor broedvogels in bebost gebied.

Uit de studie naar de tijdelijke geluidshinder in de aanlegfase volgt dat het geluid binnen 200 meter afstand van de dijk het geluidsniveau van de werkzaamheden afneemt van >80dB(A) tot 55 dB(A), zie Figuur 4-1 voor het voorbeeld in Dijkzone 7. Op basis hiervan wordt ingeschat dat het geluidsniveau verder daalt tot 42 dB(A) binnen 300 meter van de dijk.

Figuur 4-1: Tijdelijke geluidshinder (bouwlawaai) in Dijkzone 7.

4.2.4 Verlichting

Ingreep-effectrelaties

De werkzaamheden vinden plaats tussen 06:00 en 19:00 uur. Bij het uitvoeren van werkzaamheden kan er in het winterseizoen, vroeg in het voorjaar en laat in de herfst in de ochtend en avond sprake zijn van extra verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit bouwlampen. Wanneer werkzaamheden gedurende de hele dag plaatsvinden, is dan ook het gehele jaar 's nachts mogelijk sprake van extra verstoring door verlichting. Kunstmatige verlichting van de omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Met name schemer- en nachtactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij aangetrokken of juist verdreven worden door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden. In de huidige situatie is nabij de bebouwing en langs de weg al verlichting aanwezig.

Gevoelige natuurwaarden

Schemer- en nachtactieve dieren zijn gevoelig voor verlichting. Hierbij moet gedacht worden aan vleermuizen, maar ook kleine grondgebonden roofdieren zijn vaak nachtactief. Ook van vogels is bekend dat deze gevoelig zijn voor verstoring van licht. Ouyang et al. (2017) toonde aan dat verstoring door witlicht bij koolmezen leidt tot een toename van nachtelijke activiteiten. Hierdoor ontstaan slaapttekorten, wat leidt tot hogere kans op ziekten. Ditzelfde geldt naar alle waarschijnlijkheid voor andere broedvogelsoorten. Verder onderzoek naar de effecten van licht is nog in volle gang, maar in deze toetsing wordt ervan uitgegaan dat broedende en rustende vogels hinder ondervinden van onnatuurlijke lichtbronnen.

Potentiële reikwijdte van effect

Over de mate van licht en de afstand tot de lichtbron is geen informatie bekend. Het studiegebied wordt gevormd door die delen waar verlichting toeneemt. Hierbij gaat het om het hele werkgebied inclusief een buffer van 100 meter.

4.2.5 Trilling

Ingreep-effectrelaties

Zie beschrijving onder paragraaf 4.2.3.

Gevoelige natuurwaarden

In de aanlegfase kunnen trillingen veroorzaakt worden door het intrillen van stalen damwanden. Bij de realisatie van de dijkversterking kunnen lokaal trillingen ontstaan. Deze trillingen zijn over een beperkte afstand waarneembaar (maximaal enkele tientallen meters), en de effecten daarvan reiken daarom mogelijk tot in de Achthovens uiterwaarden in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek. Hier ligt het leefgebied van de kamsalamander. Bij amfibieën die zich onder water bevinden zijn effecten van geluid geproduceerd boven water uit te sluiten, omdat het geluid grotendeels door het wateroppervlak wordt gereflecteerd. Kamsalamander heeft -net als andere salamanders- geen trommelvlies of middenoorholte, en foerageert met name op zicht en reuk, en niet op gehoor (Wever 1978; Margolis 1976). Daarom wordt verstoring door trilling uitgesloten.

Potentiële reikwijdte van effect

Binnen de reikwijdte van het effect komen geen kwalificerende natuurwaarde voor die gevoelig zijn voor trilling.

4.3 Conclusie afbakening

4.3.1 Samenvatting

Tabel 4-1 geeft een samenvatting van de afbakening. Uit de tabel blijkt welke effecten relevant zijn, wat de reikwijdte van deze effecten is en welke Natura 2000-gebieden binnen die reikwijdte vallen.

Tabel 4-1: Samenvatting van effecten en reikwijdte en de relevante Natura 2000-gebieden.

Effect	Reikwijdte	Relevante Natura 2000-gebieden
Oppervlakteverlies	Projectgebied	Uiterwaarden Lek
Mechanische effecten	Werkgebied	Uiterwaarden Lek
Verstoring door geluid en optische prikkels	Werkzaamheden en rijbewegingen inclusief buffer van 250 meter voor Vogelrichtlijnsoorten.	Zouweboezem
Verstoring door verlichting	Werkzaamheden en rijbewegingen inclusief buffer van 100 meter voor Vogelrichtlijnsoorten.	Zouweboezem
Verstoring door trilling	Projectgebied en directe omgeving.	Geen.

4.3.2 Relevante instandhoudingsdoelstellingen in het invloedsgebied

De mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Uiterwaarden Lek zijn oppervlakteverlies en mechanische effecten. Voor Zouweboezem zijn dit verstoring door geluid en optische prikkels en verlichting.

In Tabel 4-2 is aangegeven voor welke soorten deze effecten relevant zouden kunnen zijn. Voor de habitattypen en soorten waarvoor binnen het Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen gelden, maar die niet genoemd zijn in de tabel, is geen van de effecten van toepassing.

Tabel 4-2: Effecten vanaf de aanleg van Dijkversterking SAFE op soorten binnen Natura 2000-gebieden Uiterwaarden Lek en Zouweboezem.

Soort	Oppervlakteverlies	Mechanische effecten	Verstoring door geluid en optische prikkels	Verstoring door verlichting
Kamsalamander	X	X		
Purperreiger			X	X
Porseleinhoen			X	X
Zwarte stern			X	X
Krakeend			X	X

In het volgende hoofdstuk wordt per Natura 2000-gebied een overzicht gegeven van de gevoelige soorten binnen de Natura 2000-gebieden Uiterwaarden Lek en Zouweboezem die mogelijk binnen de reikwijdte voorkomen.

5 Aanwezigheid relevante natuurwaarden

5.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk zijn de effecten als gevolg van de versterking bepaald en de reikwijdte van deze effecten. In dit hoofdstuk worden alleen die aspecten beschreven die op grond van de afbakening in hoofdstuk 4 relevant zijn.

5.2 Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek

H1166 Kamsalamander

Aantallen en trend

In de Achthovense uiterwaarden zijn geen recente waarnemingen van de kamsalamander bekend (Provincie Utrecht, 2023a). De enige twee bekende waarnemingen uit de Achthovense uiterwaarden dateren uit 2013 en 2017 (NDFF, 2025a). Door het ontbreken van aantallen is geen informatie over de trend van de kamsalamander opgenomen. Wel zijn waarnemingen uit 2025 bekend van de kamsalamander aan de zuidzijde in de Polder Achthoven (Natura 2000-gebied Zouweboezem) (Provincie Utrecht, 2023a).

Omvang en kwaliteit leefgebied

De kwaliteitseisen van de kamsalamander scoren overwegend matig tot slecht. Er zijn volgens onderzoek uitgevoerd door RAVON in 2022, slechts kleine delen geschikt beoordeeld aan de zijde van de Achthovense uiterwaarden. Dit komt doordat de poelen in de Achthovense uiterwaarden te hoog in het landschap liggen, waardoor ze te vaak droogvallen en daarmee ongeschikt zijn als leefgebied. Deze droogval hangt samen met de waarneming dat de rivierbedding gestaag inslijt en daarmee in de gehele uiterwaarden tot verdroging leidt. Daarnaast is het waterhabitat is van onvoldoende kwaliteit vanwege het aspect beschaduwing, de afwezigheid van vegetatie, de ongeschikte oeverzone en de aanwezigheid van vis. Hoewel metingen ontbreken, is het aannemelijk dat afwezigheid van vegetatie samenhangt met een te hoge voedselrijkdom. De verwachting is dat de maatregelen gericht op vershraling van het gebied, zoals afplaggen, extensief beheren en maaien en afvoeren, een indirect positief effect hebben op het leefgebied van kamsalamander doordat de aanvoer van nutriënten vermindert. De meest dominante invloed, voor aanvoer van nutriënten en voor aanvoer van vis, is de periodieke inundatie bij hoog water. Hierop hebben de huidige maatregelen geen invloed (Provincie Utrecht, 2023a).

Voorgestelde maatregelen natuurdoelanalyse

Voor de Achthovense uiterwaarden zijn de volgende maatregelen voorgesteld voor het verbeteren van het leefgebied van de kamsalamander (Provincie Utrecht, 2023a). Het is niet bekend of deze reeds zijn uitgevoerd:

- Poelen uitbaggeren en oevers verflauwen;
- Nieuwe poelen realiseren in de minst droge delen;
- Beschaduwing aanpakken, oevers rondom poelen openmaken en beschaduwende vegetatie verminderen;

- Gevarieerde poeldieptes realiseren;
- Zouweboezem middels een corridor van minimaal 70 m breed die uit geschikt leefgebied bestaat.

In de Achthovense uiterwaarden wordt het effect van de geplande maatregelen minimaal geacht, omdat de hydrologie in de huidige situatie ongeschikt is en op veel plekken leidt tot te vroege droogval van de aanwezige poelen.

5.3 Natura 2000-gebied Zouweboezem

5.3.1 Broedvogels

A029 Purperreiger

Aantallen en trend

Het doelaantal van 150 broedparen wordt sinds 2004 regelmatig gehaald. Sindsdien schommelt de populatie van de purperreiger rond het doelaantal. In 2022 wordt het doelaantal ruimschoots gehaald en werden tussen de 170 en 185 broedparen waargenomen. Natura 2000-gebied Zouweboezem herbergt een van de grootste purperreigerkolonies in Nederland. Omdat er maar één kolonielocatie in het Natura 2000-gebied aanwezig is, is de huidige situatie voor de soort kwetsbaar (Provincie Utrecht, 2023b).

Omvang en kwaliteit leefgebied

Natura 2000-gebied Zouweboezem vormt een belangrijk broed- en leefgebied voor de purperreiger. Het broedbiotoop komt voor in deelgebied Zouwe, aan de westoever van de Oude Zederik op circa 2,2 km afstand van het projectgebied SAFE. De kwaliteit van het broedbiotoop is overwegend matig tot slecht beoordeeld door ongeschikte vegetatie in het moerasbos, droogvallen van moerasbos in de zomer en onnatuurlijk waterpeil, kleine oppervlakte en predatie door vossen en boommarters in het rietland (Provincie Utrecht, 2023b).

De conclusies in de natuurdoelanalyse rondom het foerageergebied zijn tegenstrijdig. Zo wordt geconcludeerd dat het foerageergebied van de purperreiger voldoende basiskwaliteit heeft om de huidige populatieomvang te behouden in de toekomst. Maar ook wordt gesteld dat de purperreigers foerageren in Polder Achthoven (buiten Natura 2000-gebied), maar dit gebied heeft onvoldoende draagkracht voor de aanwezige kolonie. Dit wordt ondersteund door de aantallen waarnemingen van purperreiger in Polder Achthoven (NDFF, 2025b). Naar mate de afstand tot Zouweboezem toeneemt, neemt het aantal waarnemingen van purperreiger af. Vergelijkbaar geldt voor het aantal waarnemingen van purperreiger in de Achthovense Uiterwaarden. De grootste aantallen zijn te vinden in de uiterwaarden ter hoogte van Zouweboezem. Hoe verder rivieropwaarts (richting het projectgebied SAFE), des te kleiner het aantal waarnemingen is.

De purperreigers uit de Zouweboezem foerageren ook in de omringende gebieden zoals de Lopikerwaard, Vijfheerenlanden, Alblasserwaard en in beperkte mate in de oostelijke Krimpenerwaard. Door de afname van de populatie grote modderkruipers in Zouweboezem en Polder Achthoven, een belangrijke voedselbron voor de purperreiger, is de soort genoodzaakt om grotere afstanden af te leggen op zoek naar voldoende voedsel (Provincie Utrecht, 2023b).

Verstoringsgevoeligheid

De vluchtafstand van de soort is 100 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voorgestelde maatregelen natuurdoelanalyse

De voorgestelde maatregelen in de natuurdoelanalyse hebben geen overlap met het project Dijkversterking SAFE en worden daarom niet besproken (Provincie Utrecht, 2023b).

A119 Porseleinhoen

Aantallen en trends

In Natura 2000-gebied Zouweboezem wordt de instandhoudingsdoelstelling voor de porseleinhoen, draagkracht voor ten minste 5 broedparen, sinds 2000 niet meer gehaald. In heel Nederland heeft de soort te maken met een daling in de populatie. De afgelopen 5 jaar is maximaal 1 broedpaar van de porselein aangetroffen (Provincie Utrecht, 2023b).

Omvang en kwaliteit leefgebied

De porseleinhoen is alleen waargenomen in het zuidwesten van deelgebied De Boezem op circa 800 meter van het projectgebied SAFE. De kwaliteit van het leefgebied van de porseleinhoen kan worden vastgesteld aan de hand van een aantal indicatoren. In Natura 2000-gebied Zouweboezem geldt dat de huidige toestand van alle indicatoren matig tot slecht is. Een van de oorzaken van de afname en grote variatie in broedparen van de soort is een verandering in het vegetatietype van het leefgebied sinds 2000. Een goede moerasontwikkeling wordt tegengegaan door het tegennatuurlijke peilregime in het Natura 2000-gebied en de hoge graasdruk van overzomerende ganzen (Provincie Utrecht, 2023b).

Verstoringsgevoeligheid

De vluchtafstand van de soort is 50-100 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voorgestelde maatregelen natuurdoelanalyse

De voorgestelde maatregelen in de natuurdoelanalyse hebben geen overlap met het project Dijkversterking SAFE en worden daarom niet besproken (Provincie Utrecht, 2023b).

A197 Zwarte stern

Aantallen en trend

In Natura 2000-gebied Zouweboezem schommelt de populatie van broedende zwarte stern rond de 30 paar sinds halverwege de jaren '90. Dit ligt onder het doelaantal van ten minste 40 broedparen. Omdat er sprake is van grote schommelingen in het aantal broedparen is het niet mogelijk om een betrouwbare trend vast te stellen. In 2021 en 2022 zijn er wel meer dan 40 broedparen aangetroffen in het Natura 2000-gebied (Provincie Utrecht, 2023b).

Omvang en kwaliteit leefgebied

In Natura 2000-gebied Zouweboezem broedt de zwarte stern op twee locaties in deelgebied Zouwe, in de oude Zederik. Door de aanwezigheid van ganzen is deelgebied De Boezem niet meer geschikt als broedgebied. Broedkolonies van de zwarte stern zijn kwetsbaar als gevolg van predatie en verstoring. Het leefgebied van de soorten is echter als matig beoordeeld door de aanwezigheid van een combinatie van verschillende biotopen. De kwaliteit van het leefgebied

van de zwarte stern wordt bepaald aan de hand van een aantal indicatoren. In Natura 2000-gebieden zijn er twee indicatoren, aanwezigheid schadelijke soorten én voedselrijkheid, een slechte beoordeling. Twee indicatoren, vegetatie(structuur) en voedselaanbod worden als goed beoordeeld. De overige indicatoren worden beoordeeld als matig (Provincie Utrecht, 2023b).

Verstoringsgevoeligheid

De vluchtafstand van de soort is 250 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voorgestelde maatregelen natuurdoelanalyse

De voorgestelde maatregelen in de natuurdoelanalyse hebben geen overlap met het project Dijkversterking SAFE en worden daarom niet besproken (Provincie Utrecht, 2023b).

5.3.2 Niet-broedvogels**A051 Krakeend****Aantallen en trend**

Sinds 1994 is er een sterke schommeling in het aantal krakeenden. De schommeling lijkt nu echt af te nemen en blijft stabiel rond de 130 foeragerende krakeenden, de instandhoudingsdoelstelling. In 2020 zijn er 200 foeragerende krakeenden aangetroffen, waarmee de instandhoudingsdoelstelling ruim gehaald is (Provincie Utrecht, 2023b).

Omvang en kwaliteit leefgebied

De meeste broedende krakeenden komen voor in deelgebied De Boezem op circa 800 meter van het projectgebied SAFE. In het algemeen is er voldoende foerageermogelijkheden aanwezig en is er weinig verstoring in de wintermaanden. De kwaliteit van het leefgebied van de krakeend wordt beoordeeld aan de hand van twee indicatoren, biotoop en verstoring. In Natura 2000-gebied Zouweboezem worden beide indicatoren als goed beoordeeld (Provincie Utrecht, 2023b).

Verstoringsgevoeligheid

De vluchtafstand van de soort is 250 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voorgestelde maatregelen natuurdoelanalyse

De voorgestelde maatregelen in de natuurdoelanalyse hebben geen overlap met het project Dijkversterking SAFE en worden daarom niet besproken (Provincie Utrecht, 2023b).

6 Effectbeschrijving

6.1 Uiterwaarden Lek

Uit Tabel 4-2 volgt dat binnen het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek de kamsalamander mogelijk voorkomt binnen de reikwijdte van effecten door oppervlakteverlies van het leefgebied en mechanische effecten. Omdat de effecten van oppervlakteverlies van het leefgebied en mechanische effecten in dit geval overlappen en gelijktijdig optreden, is hieronder in de effectbeschrijving geen onderscheid gemaakt tussen de twee effecten. Op basis van de effectbeschrijving volgt de effectbeoordeling waaruit volgt of het project een effect kan hebben op de kamsalamander.

Effectbeschrijving

De randen van de poelen in de Achthovense Uiterwaarden ter hoogte van dijkvakken 39, 40a en 40b vallen onder de tijdelijke werkstrook en het nieuwe dijktaalud. Naar schatting betreft het tijdelijke ruimtebeslag van de werkstrook minder dan vijf procent van het bestaande oppervlak met overwegend rietruigten. Deze rietruigten wordt bij oplevering van het werk hersteld, zodat een vergelijkbare vegetatie weer kan ontwikkelen. Het permanente ruimtebeslag ligt daar nog ver onder en betreft minder dan één procent van de vegetatie aan de voet van de dijk. Hier bestaat de vegetatie in de gebruiksfase uit kruidenrijk grasland, wat als onderdeel van groter geheel van leefgebied, onderdeel kan vormen van leefgebied van kamsalamander (met name om te foerageren).

In de huidige situatie voldoen de omgevingsvariabelen niet aan de eisen die de kamsalamander stelt aan het leefgebied (zie paragraaf 5.2). Het leefgebied is ongeschikt en de soort is sinds 2017 niet meer in de Achthovense Uiterwaarden waargenomen. De beperkte omvang aan zowel tijdelijk, maar vooral aan permanent ruimtebeslag op ongeschikt leefgebied leidt niet tot negatieve effecten op de kamsalamander. Negatieve effecten zijn op voorhand uitgesloten.

Positieve effecten zijn wel mogelijk. Voor de kamsalamander zijn maatregelen in de poelen van de Achthovense Uiterwaarden voorgesteld (Provincie Utrecht, 2023a). Door werk met werk te maken is een deel van de in de Natuurdoelanalyse voorgestelde Natura 2000-maatregelen in de Achthovense uiterwaarden, in afstemming met de terreinbeheerder, uit te voeren met de werkzaamheden van Dijkversterking SAFE.

6.2 Zouweboezem

Uit Tabel 4-2 volgt dat binnen het Natura 2000-gebied Zouweboezem de broedvogels purperreiger, porseleinhoen en zwarte stern en de niet-broedvogel kraakeend mogelijk voorkomen binnen de reikwijdte van effecten door verstoring door geluid en optische prikkels en verlichting. Hieronder is de effectbeschrijving voor alle vogelrichtlijnsoorten beschreven. Omdat de verschillende vormen van verstoring tegelijkertijd optreden en de maximale verstoringafstand 300 meter bedraagt, wordt in de effectbeschrijving over 'verstoring' gesproken en geen onderscheid gemaakt in het type verstoring. Na de overkoepelende effectbeschrijving volgt per vogelrichtlijnsoort een effectbeoordeling.

Effectbeschrijving

Verstoring treedt op en rondom (tot 300 meter van) de werkwegen en werkterreinen door (rij)bewegingen van groot materieel, aanwezigheid van personeel en gebruik van kunstverlichting.

Purperreiger

Het broedbiotoop van de purperreiger ligt ver buiten de verstoringsafstanden, waardoor geen effecten op de nesten optreden. De purperreiger foerageert in verschillende polders en uiterwaarden rondom het Natura 2000-gebied Zouweboezem (zie paragraaf 5.3.1). Hieronder vallen ook de Achthovense Uiterwaarden en polders aan de binnenzijde van Achthoven. Ter hoogte van het projectgebied vormen deze gebieden beperkt geschikt foerageergebied. Daarnaast liggen tussen het projectgebied en de polders woningen, waardoor de verstoringafstand richting de polders kleiner uitvalt (bufferende werking van de woningen waar continu activiteiten plaatsvinden). Doordat het broedbiotoop en de belangrijke foerageergebieden in de Uiterwaarden Achthoven en polders Achthoven buiten de verstoringafstanden liggen en het projectgebied geen essentieel foerageergebied vormt voor de purperreiger, leidt de verstoring niet tot negatieve effecten op de purperreiger. Negatieve effecten zijn op voorhand uitgesloten.

Porseleinhoen

Het broedbiotoop en het foerageergebied van de porseleinhoen liggen allebei binnen Natura 2000-gebied Zouweboezem en daarmee buiten de verstoringafstanden. Hierdoor treden geen negatieve effecten door verstoring op. Negatieve effecten zijn op voorhand uitgesloten.

Zwarte stern

Het broedbiotoop en het foerageergebied van de zwarte stern liggen allebei binnen Natura 2000-gebied Zouweboezem en daarmee buiten de verstoringafstanden. Hierdoor treden geen negatieve effecten door verstoring op. Negatieve effecten zijn op voorhand uitgesloten.

Krakeend

Het rustbiotoop en het foerageergebied van de krakeend liggen allebei binnen Natura 2000-gebied Zouweboezem en daarmee buiten de verstoringafstanden. Hierdoor treden geen negatieve effecten door verstoring op. Negatieve effecten zijn op voorhand uitgesloten.

6.3 Cumulatietoets

Omdat negatieve effecten zijn uitgesloten, is een cumulatietoets niet aan de orde.

6.4 Conclusie

Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden m.u.v. stikstofdepositie zijn op voorhand uitgesloten. Hierdoor zijn een cumulatietoets en aanvullend onderzoek in de vorm van een passende beoordeling niet noodzakelijk.

6.5 Kans

Voor de kamsalamander zijn kansen om tijdens de uitvoering van Dijkversterking SAFE een positieve bijdrage aan het leefgebied te leveren. Door werk met werk te maken is een deel van de in de Natuurdoelanalyse voorgestelde Natura 2000-maatregelen in de Achthovense uiterwaarden (Provincie Utrecht, 2023a), in afstemming met de terreinbeheerder, uit te voeren met de werkzaamheden van Dijkversterking SAFE.

Referenties

- Broekmeyer, M.E.A., 2005. Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Alterra rapport 1375, Alterra, Wageningen.
- Dijkalliantie, 2025a. Dijkversterking SAFE – Overkoepelende ontwerpnota. D.d. 5-12-2025 Versie 3.0 Document-ID: SAFE-1271388180-527
- Dijkalliantie, 2025b. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 1 Fort Everdingen. D.d. 21-03-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-208
- Dijkalliantie, 2025c. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 2 Vianen-Oost. D.d. 03-07-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-221
- Dijkalliantie, 2025d. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 3 Vianen-West en 4 Helsdingen. D.d. 30-06-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-223
- Dijkalliantie, 2025e. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 6 Achthoven-oost. D.d. 30-06-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-234
- Dijkalliantie, 2025f. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 7 Achthoven-west. D.d. 30-06-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-237
- Dijkalliantie, 2025g. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 9 Tienhoven. D.d. 27-06-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-242
- Dijkalliantie, 2025h. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 10 Langerak. D.d. 03-07-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-238
- Dijkalliantie, 2025i. Dijkversterking SAFE – Ontwerpnota Dijkzone 11 Veer - Bergstoep. D.d. 26-06-2025. Versie 1.0. Document-ID: SAFE-1271388180-155
- Krijgsveld, K.L., Klaassen, B., & Winden, J. van der, 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. In opdracht van de Vogelbescherming.
- Margolis, S.E., 1976. "Influence of olfactory stimuli on the efficiency of visual stimuli in the behaviour of newts (*Triturus vulgaris*, *T. cristatus*).". *Zoologitsheski Zhurnal* 60: 1201-1205.
- NDFF, 2025a. Zoekopdracht kamsalamander in alle jaren rondom Achthoven. <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul#2> Geraadpleegd op 21-07-2025.
- NDFF, 2025b. Zoekopdracht purperreiger in afgelopen 10 jaren rondom Achthoven. <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul#0> Geraadpleegd op 22-07-2025.
- Ouyang, J. Q., M. de Jong, R. H. A. van Grunsven, K. D. Matson, M. F. Haussmann, P. Meerlo, M. E. Visser, and K. Spoelstra, 2017. Restless roosts: Light pollution affects behavior, sleep, and physiology in a free-living songbird. *Global Change Biology* 23:4987–4994.
- Provincie Utrecht, 2023a. Natuurdoelanalyse natura 2000 Uiterwaarden Lek [82]. 31-03-2023.
- Provincie Utrecht, 2023b. Natuurdoelanalyse natura 2000 Zouweboezem [105]. 31-03-2023.
- Reijnen, M.J.S.M. & Foppen, R., 1991. Effect van wegen met autoverkeer op de dichtheid van broedvogels; hoofdrapport. IBN-rapport 91/1. DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.
- Steunpunt Natura 2000, 2010. Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet.
- Wever, E.G., 1978. "Sound transmission in the salamander ear." *Proceedings of the National Academy of Sciences USA* 75 (1): 529-530.

Bijlage A Wettelijk kader

Algemeen

Het juridisch kader voor dit rapport is de Omgevingswet (hierna Ow). In de volgende paragraaf wordt deze verder uitgewerkt. Deze toets gaat alleen in Natura 2000-gebieden. Effecten op beschermde soorten (artikel 5.1 lid 2 Ow) worden in een separate toets behandeld.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden en bestaat uit verschillende onderdelen:

- De Omgevingswet;
- De vier Algemene Maatregelen van Bestuur;
 - Het Omgevingsbesluit (hierna Ob);
 - Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna Bkl);
 - Besluit activiteiten leefomgeving (hierna Bal);
 - Besluit bouwwerken leefomgeving (hierna Bbl).
- De Omgevingsregeling.

De fundering van de nieuwe Omgevingswet is het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Dat is één digitaal loket waarin alle wet- en regelgeving over de leefomgeving samenkomt.

In het kader van regelgeving rond Natura 2000-gebieden zijn met name de Omgevingswet, het Besluit Kwaliteit Leefomgeving en het Besluit Activiteiten Leefomgeving van belang. In de navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de relevante delen van de wet en het besluit gegeven.

Aanwijzing en beheer van Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden

In hoofdstuk twee van de Ow is de aanwijzing van natuurgebieden en landschappen geregeld. De wet maakt het mogelijk gebieden aan te wijzen als Natura 2000-gebieden² of bijzondere nationale natuurgebieden³. In ieder besluit tot aanwijzing van een Natura 2000-gebied of bijzonder nationaal natuurgebied zijn de instandhoudingsdoelstellingen voor het betreffende gebied beschreven. Daarbij gaat het in ieder geval om instandhoudingsdoelstellingen voor de leefgebieden van vogels, voor zover nodig ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en/of voor habitats en leefgebieden van soorten, voor zover nodig ter uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Voor ieder Natura 2000-gebied wordt een beheerplan⁴ opgesteld, dat elke zes jaar wordt geactualiseerd. In dit plan zijn de instandhoudingsdoelstellingen nader uitgewerkt, zijn maatregelen beschreven die nodig zijn om deze doelen te realiseren en zijn kaders voor vergunningverlening voor menselijke activiteiten binnen de Natura 2000-gebieden aangegeven.

Gedeputeerde staten zijn verplicht zorg te dragen voor het treffen van instandhoudingsmaatregelen voor de in de provincie gelegen Natura 2000-gebieden en moeten ook, indien daar aanleiding voor bestaat, passende maatregelen nemen om verslechtering van

² Artikel 2.44, lid 1 Ow

³ Artikel 2.44, lid 2 Ow

⁴ Artikel 3.8, lid 3 of Artikel 3.9 lid 3 Ow

de kwaliteit van Natura 2000-gebieden te voorkomen. Voor de Natura 2000-gebieden in de Rijkswateren, is Rijkswaterstaat verantwoordelijk.

Bescherming van Natura 2000-gebieden

De Ow regelt de bescherming van N2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden ten aanzien van Natura 2000-activiteiten (project of plan) die mogelijk effect hebben op de natuurlijke kenmerken van deze gebieden gelet op de instandhoudingsdoelstellingen die er van kracht zijn. Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten, tenzij bij algemene maatregel van bestuur hierop een uitzondering wordt gemaakt⁵. Het is verboden om te handelen in strijd met een voorschrift voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit⁶.

Omgevingsvergunning voor de Natura 2000-activiteit

Het is zonder omgevingsvergunning verboden om een zogenaamde “Natura 2000-activiteit” te verrichten.⁷ De definitie van een Natura 2000-activiteit is *“activiteit, inhoudende het realiseren van een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied”*. Uitzonderingen kunnen gemaakt worden voor gevallen die zijn opgenomen in het omgevingsplan, de waterschapsverordening, de omgevingsverordening⁸, een ministeriële regeling⁹ of een programma¹⁰. Ook als een activiteit in een programma is opgenomen waarin het beheer van het Natura 2000-gebied is geregeld (voorheen beheerplan), dan is deze vrijgesteld van vergunningplicht.¹¹ Hierbij moet wel op voorhand vaststaan dat significante gevolgen zijn uitgesloten, een passende beoordeling of een ADC-toets is uitgevoerd.¹²

Voor alle plannen die *“niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo’n gebied”*¹³ moet voor een omgevingsvergunning een passende beoordeling worden gemaakt.¹⁴ Hiervan kan worden afgeweken als het plan een herhaling is of voorzetting van een ander project of plan of onderdeel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens of inzichten over significante gevolgen oplevert.¹⁵

⁵ Artikel 5.1, lid 1 Ow

⁶ Artikel 5.5, lid 2, aanhef en onderdeel f Ow

⁷ Artikel 5.1 (omgevingsvergunningplichtige activiteiten wet), lid 1, Omgevingswet

⁸ Artikel 5.2 (afbakening vergunningplicht art. 5.1), lid 2, Omgevingswet en art. 11.19 (aanwijzing vergunningvrije gevallen en gevallen beperking reikwijdte vergunningplicht in omgevingsverordening), Besluit activiteiten leefomgeving.

⁹ Artikel 5.2 (afbakening vergunningplicht art. 5.1), lid 3, Omgevingswet en art. 11.20 (aanwijzing vergunningvrije gevallen en gevallen beperking reikwijdte vergunningplicht in ministeriële regeling), Besluit activiteiten leefomgeving.

¹⁰ Artikel 5.2 (afbakening vergunningplicht art. 5.1), lid 4, Omgevingswet.

¹¹ Artikel 11.18 (aanwijzing vergunningvrije gevallen in programma), Besluit activiteiten leefomgeving.

¹² Artikel 11.21 (begrenzing aanwijzing vergunningvrije gevallen), Besluit activiteiten leefomgeving.

¹³ Habitatrichtlijn, art. 6, lid 3.

¹⁴ Artikel 16.53c, lid 1, Omgevingswet.

¹⁵ Artikel 16.53c, lid 2, Omgevingswet.

De omgevingsvergunning kan alleen worden verleend als uit de passende beoordeling blijkt dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.¹⁶ Op het moment dat wel sprake is van aantasting van natuurlijke kenmerken of geen zekerheid hierover te verkrijgen is, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Dit is de ADC-toets¹⁷:

- Er zijn geen Alternatieve oplossingen;
- Het plan is nodig vanwege Dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard;
- De nodige compensatie wordt genomen gericht op het waarborgen van de samenhang van Natura 2000.

Op het moment dat prioritaire habitattypen of soorten worden aangetast, dan zijn aanvullende voorwaarden van toepassing¹⁸:

- Dwingende reden van groot openbaar belang hebben uitsluitend betrekking op gezondheid, openbare veiligheid of voor het milieu wezenlijke gunstige effecten; of
- Aan de Europese commissie wordt een advies gevraagd.¹⁹

Op het moment dat compensatie aan de orde is, wordt de beslistermijn opgeschort totdat de aanvraag is aangevuld met de invulling van de compensatie en/of de gestelde termijn voor aanvulling is verstreken.²⁰ In de omgevingsvergunning wordt een voorschrift opgenomen met de verplichting voor het nemen van de compenserende maatregelen.²¹ Gebieden die dienen als compensatie worden herbegrensd zodat deze binnen het Natura 2000-gebied komen te liggen.²²

¹⁶ Artikel 8.74b (beoordelingsregels Natura 2000-activiteit), lid 1, Besluit kwaliteit leefomgeving.

¹⁷ Artikel 8.74b (beoordelingsregels Natura 2000-activiteit), lid 2, Besluit kwaliteit leefomgeving.

¹⁸ Artikel 8.74b (beoordelingsregels Natura 2000-activiteit), lid 3, Besluit kwaliteit leefomgeving.

¹⁹ Verwijzing naar art. 10.6d (opvatting Europese Commissie over dwingende redenen van groot openbaar belang bij Natura 2000-gebieden), Omgevingsbesluit.

²⁰ Artikel 16.77a (opschorting beslistermijn Natura 2000-activiteit bij compenserende maatregelen), Omgevingswet.

²¹ Artikel 8.74g (voorschrift compensatie), Besluit kwaliteit leefomgeving.

²² Artikel 3.61 (begrenzing gebied bij compenserende maatregelen), Besluit kwaliteit leefomgeving.